

BELGISCHE SENAAT**SENAT DE BELGIQUE****ZITTING 1984-1985****SESSION DE 1984-1985**

23 MEI 1985

23 MAI 1985

**Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van
20 april 1874 betreffende de voorlopige hech-
tenis**

**Projet de loi modifiant la loi du 20 avril 1874
relative à la détention préventive**

ONTWERP OVERGEZONDEN DOOR
DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

PROJET TRANSMIS
PAR LA CHAMBRE DES REPRESENTANTS

ARTIKEL 1**ARTICLE 1er**

Artikel 1 van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis wordt vervangen door de volgende bepaling :

L'article 1er de la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive est remplacé par la disposition suivante :

« *Artikel 1.* — Een bevel tot aanhouding kan slechts worden verleend door de onderzoeksrechter nadat hij de verdachte ondervraagd en diens opmerkingen en die van zijn advocaat gehoord heeft. Deze maatregel mag niet worden getroffen met het oog op onmiddellijke bestraffing. Er kan slechts toe worden overgegaan in ernstige en uitzonderlijke omstandigheden en indien het in het belang van de openbare veiligheid vereist is.

« *Article 1er.* — Un mandat d'arrêt ne pourra être décerné que par le juge d'instruction ayant interrogé l'inculpé et entendu ses observations ainsi que celles de son avocat. Cette mesure ne peut être prise à des fins de répression immédiate. Elle ne peut intervenir que dans des circonstances graves et exceptionnelles, et que si elle est réclamée par l'intérêt de la sécurité publique.

R. A 13259*Zie :*

Gedr. St. van de Kamer van Volksvertegenwoordigers :

767 (1983-1984) :

N° 1 : Voorstel van wet.

N° 2 : Verslag.

N° 3 : Aanvullend verslag.

948 (1983-1984) :

N° 1 : Voorstel van wet.

N° 2 tot 4 : Amendementen.

N° 5 : Verslag.

N° 6 : Amendementen.

N° 7 : Aanvullend verslag.

N° 8 : Amendementen.

Handelingen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers :

14 maart, 22 en 23 mei 1985.

R. A 13259*Voit :*

Documents de la Chambre des Représentants :

767 (1983-1984) :

N° 1 : Proposition de loi.

N° 2 : Rapport.

N° 3 : Rapport complémentaire.

948 (1983-1984) :

N° 1 : Proposition de loi.

N° 2 à 4 : Amendements.

N° 5 : Rapport.

N° 6 : Amendements.

N° 7 : Rapport complémentaire.

N° 8 : Amendements.

Annales de la Chambre des Représentants :

14 mars, 22 et 23 mai 1985.

De rechter deelt de verdachte mee dat hij het recht heeft een advocaat te kiezen. Indien de verdachte geen keuze gedaan heeft, of doet, laat hij hem een advocaat toevoegen door de stafhouder van de Orde of diens gemachtigde. Van die formaliteit wordt melding gemaakt in het proces-verbaal. Indien de advocaat niet optreedt vóór het verstrijken van de termijn van 24 uren, kan de onderzoeksrechter het bevel tot aanhouding verlenen.

Het bevel tot aanhouding mag in geen geval worden verleend indien het feit geen correctionele gevangenisstraf van een jaar of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben.

De beslissing van de onderzoeksrechter is niet vatbaar voor hoger beroep. Dit geldt eveneens voor de beslissing waarbij de onderzoeksrechter weigert gevolg te geven aan de vordering van de procureur des Konings tot aanhouding van een verdachte. »

ART. 2

Artikel 2 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« *Artikel 2.* — Het bevel tot aanhouding omschrijft nauwkeurig de ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die de openbare veiligheid raken en waarop de aanhouding gegrond is, onder vermelding van de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte.

In elk bevel tot aanhouding moet uitdrukkelijk worden vermeld dat de verdachte en zijn advocaat vooraf zijn gehoord of dat de verdachte vooraf is gehoord, maar dat zijn advocaat niet is opgetreden binnen de bij artikel 1 bepaalde termijn. »

ART. 3

Artikel 3 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« *Artikel 3.* — Onmiddellijk na het eerste verhoor kan de verdachte vrij verkeer hebben met zijn advocaat.

Wanneer zulks voor het onderzoek noodzakelijk is, kan de rechter het vrije verkeer met andere personen dan de advocaat verbieden. Hij geeft te dien einde een met redenen omklede beschikking, die zal worden overgeschreven in het register van de gevangenis. Het verbod geldt ten hoogste voor drie dagen na het eerste verhoor. Het kan niet worden vernieuwd. »

Brussel, 23 mei 1985.

*De Voorzitter
van de Kamer van Volksvertegenwoordigers,*

J. DEFRAIGNE.

De Secretarissen,

G. MUNDELEER.

R. PEETERS.

Le juge fait savoir à l'inculpé qu'il a le droit de choisir un avocat. Si l'inculpé n'a pas opéré ou n'opère pas de choix, il lui fait désigner d'office un avocat par le bâtonnier de l'Ordre ou par son délégué. Il est fait mention de cette formalité dans le procès-verbal. Si l'avocat n'intervient pas avant l'expiration du délai de 24 heures, le juge pourra décerner le mandat.

Le mandat d'arrêt ne pourra en aucun cas être décerné si le fait n'est pas de nature à entraîner un emprisonnement correctionnel d'un an ou une peine plus grave.

La décision du juge d'instruction n'est pas susceptible d'appel. Il en est de même de la décision par laquelle le juge d'instruction refuse de donner suite à la réquisition du procureur du Roi de délivrer un mandat d'arrêt contre l'inculpé. »

ART. 2

L'article 2 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« *Article 2.* — Le mandat d'arrêt spécifiera les circonstances graves et exceptionnelles intéressant la sécurité publique, qui motivent l'arrestation, en indiquant les éléments propres à la cause ou à la personnalité de l'inculpé.

Il doit être fait mention expresse, dans tout mandat d'arrêt, que l'inculpé et son avocat ont été préalablement entendus ou que l'inculpé a été préalablement entendu mais que son avocat n'est pas intervenu dans le délai prévu par l'article 1er. »

ART. 3

L'article 3 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« *Article 3.* — Immédiatement après la première audition, l'inculpé pourra communiquer librement avec son avocat.

Lorsque les nécessités de l'instruction le commandent, le juge pourra prononcer une interdiction de communiquer à l'égard des personnes autres que l'avocat. Il rendra, à cette fin, une ordonnance motivée, qui sera transcrite dans le registre de la prison. L'interdiction ne pourra s'étendre au-delà de trois jours à partir de la première audition. Elle ne pourra être renouvelée. »

Bruxelles, le 23 mai 1985.

*Le Président
de la Chambre des Représentants,*

J. DEFRAIGNE.

Les Secrétaires,

G. MUNDELEER.

R. PEETERS.

886 (1984 - 1985) - nr. 1
Werkstuk nr. 1
Justitie

886 (1984 - 1985) - n° 1
Document de travail n° 1
Justice

BELGISCHE SENAAT

Zitting 1986 - 1987

19 januari 1987

Ontwerp van wet tot wijziging van
de wet van 20 april 1874 betreffende
de de voorlopige hechtenis.

INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR
DE H. WECKX, RAPPORTEUR

SENAT DE BELGIQUE

Session de 1986 - 1987

19 janvier 1987

Projet de loi modifiant la loi du
20 avril 1874 relative à la déten-
tion préventive.

I ALGEMENE UITEENZETTING BETREFFENDE DE ONTWERPEN EN
VOORSTELLEN IN VERBAND MET DE VOORLOPIGE HECHTENIS

Op dit ogenblik liggen bij de Senaatscommissie Justitie vier wetgevende initiatieven ter discussie die allen betrekking hebben op de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis.

Het betreft 2 wetsontwerpen (stukken 698/1 (83-84) en 886/1 (84-85)) en 2 wetsvoorstellen (stukken 32/1 (85-86) en 52/1 (85-86)) die op uiteenlopende manier de wet op de voorlopige hechtenis willen wijzigen. Het wetsontwerp 698/1 (83-84) van 24 mei 1984, dat is gegroeid uit het wetsvoorstel 802/1 (83 + 84) in de Kamer ingediend door de heer Van Den Bossche, wil omwille van de eerbiediging van de rechten van de verdediging reeds bij de bevestiging van het aanhoudingsbevel binnen de 5 dagen door de Raadkamer, de verdediging kennis laten nemen van het dossier van het onderzoek en dit door het gedurende één dag op de griffie ter beschikking van de raadsman houden.

In uitzonderlijke en gemotiveerde gevallen kan de onderzoeksrechter bepaalde stukken aan de inzage onthouden.

Een tweede wetsontwerp (886/1 (84/85)) is ons ook overgezonden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Het is de vrucht van twee wetsvoorstellen, nl. het voorstel van de heer Van den Bossche (767/1 (83-84)) tot wijziging van art. 3 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis en het voorstel van de heer Henrion (948/1 (83-84)) waarbij art. 1 van bovenvermelde wet wordt vervangen, art. 2 wordt aangevuld en art. 3 wordt opgeheven.

Tijdens de besprekingen van het wetsvoorstel Henrion werd er het voorstel Van den Bossche bij geïncorporeerd.

Volgens het uiteindelijk ontwerp, zoals dat door de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd overgezonden, kan een bevel tot aanhouding slechts worden verleend door de onderzoeksrechter nadat hij de verdachte heeft ondervraagd en diens opmerkingen en die van zijn raadsman heeft gehoord.

De maatregel van de voorlopige hechtenis mag niet worden getroffen met het oog op onmiddellijke bestraffing en er mag slechts worden toe overgegaan in ernstige en uitzonderlijke omstandigheden en zo het is vereist in het belang van de openbare veiligheid.

De verdachte wordt van bij de aanvang bijgestaan door een raadsman die echter vóór het verstrijken van de termijn van 24 uur moet optreden; zoniet kan de onderzoeksrechter het aanhoudingsbevel verlenen. De strafmaat waarbij voorlopige hechtenis mogelijk is wordt gebracht op een correctionele gevangenisstraf van 1 jaar of een zwaardere straf. Het aanhoudingsbevel moet volgens dit ontwerp ook uitdrukkelijk vermelden dat de verdachte en zijn advocaat vooraf zijn gehoord of dat de verdachte werd gehoord, maar dat zijn advocaat niet is opgetreden binnen de termijn van 24 uur.

De rechter kan enkel het vrij verkeer met anderen dan de advocaat verbieden; dat kan slechts voor een eenmalige termijn van maximum drie dagen na het eerste verhoor en dan nog enkel indien noodzakelijk voor het onderzoek.

Het wetsvoorstel van de heer Vaes (32/1 (85-86)) stelt als voorwaarde voor de toepassing van de voorlopige hechtenis dat het feit een correctionele gevangenisstraf van 4 jaar of een zwaardere straf tot gevolg moet hebben.

De Raadkamer krijgt maximum 6 maanden - te rekenen van de eerste bevestiging van het bevel tot aanhouding - de tijd om te beslissen over de telastlegging.

De heer Moureaux wil in zijn voorstel (52(85-86)-1) de huidige wet van 1874 aanvullen met drie nieuwe artikelen. Hij stelt voor de aanwezigheid van een advocaat verplicht te maken.

Dit wil hij bereiken door de onderzoeksrechter bij de eerste verschijning te verplichten de verdachte ervan op de hoogte te brengen dat deze het recht heeft een raadsman te kiezen en zo deze geen keuze maakt er hem ambtshalve een toe te voegen.

Tevens heeft de burgerlijke partij het recht zich door een raadsman te laten bijstaan vanaf het eerste verhoor. Het onderzoek zou volgens de heer Moureaux geheel op tegenspraak moeten gebeuren : verdachte en burgerlijke partij mogen niet verhoord of geconfronteerd worden dan in aanwezigheid van hun raadslieden of nadat deze laatsten behoorlijk zijn opgeroepen en het dossier hen uiterlijk 24 uren vóór elke ondervraging of het horen van respectievelijk de verdachte en de burgerlijke partij, ter beschikking werd gesteld.

Het dossier moet ten behoeve van de partijen en hun raadsman op de griffie ter inzage worden gelegd gedurende de 24 uren die voorafgaan aan elke verschijning van de verdachte voor de onderzoeksrechter.

Om een duidelijke grens te stellen tussen de begrippen "getuige" en "verdachte" mogen de onderzoeksrechter en de magistraten en officieren van de gerechtelijke politie niemand als getuige horen tegen wie zware en met elkaar overeenstemmende aanwijzingen van schuld bestaan !

II UITEENZETTING MET BETREKKING TOT HET ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 20 APRIL 1874 BETREFFENDE DE VOORLOPIGE HECHTENIS. (Ontwerp onvergezonden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.)

Voorverslag uitgebracht door de heer Hugo Weckx.

Het voorliggend ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis (886/1 (1984-1985)) werd ons overgezonden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Het is de vrucht van twee wetsvoorstellen, nl. het wetsvoorstel van de heer Van den Bossche (767/1 (1983-1984)) tot wijziging van art. 3 van de wet van 20 april 1874 en het wetsvoorstel van de heer Henrion (948/1 (1983-1984)) waarbij artikel 1 van bovenvermelde wet wordt vervangen, artikel 2 wordt aangevuld en artikel 3 wordt opgeheven.

Tijdens de bespreking van het wetsvoorstel Henrion werd er het wetsvoorstel van de heer Van den Bossche bij geïncorporeerd.

Chronologisch komt het voorstel van de heer Van den Bossche eerst.

Dit voorstel voorziet in de afschaffing van de mogelijkheid tot verbod van vrij verkeer tussen de verdachte en zijn raadsman. De zgn. op secreet stelling zou enkel kunnen ten aanzien van andere personen dan de raadsman en dan nog enkel wanneer zulks noodzakelijk is voor het onderzoek. Dergelijke weigering van vrij verkeer moet door de onderzoeksrechter gegeven worden door een met redenen omklede beschikking. Het verbod geldt ten hoogste voor drie dagen na het eerste verhoor en het is niet hernieuwbaar.

Eveneens uit overwegingen ten voordele van de rechten van de verdediging diende de heer Henrion zijn voorstel in.

Hij wil dat, wanneer de rechter overweegt een bevel tot aanhouding te verlenen, de verdachte dan wordt bijgestaan door een raadsman. Alvorens dergelijk bevel te verlenen dient de onderzoeksrechter de vordering van het openbaar ministerie en de opmerkingen van de verdachte en van diens raadsman te horen. Daarvan dient melding te worden gemaakt in het bevel tot aanhouding. Artikel 1 van de wet op de voorlopige hechtenis maakt

een onderscheid tussen de facultatieve aanhouding (voor een feit dat een correctionele gevangenisstraf van drie maanden of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben) en de verplichte aanhouding (voor een feit dat dwangarbeid van 15 tot 20 jaar of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben), behoudens overeenkomstig advies van de procureur des Konings om de verdachte in vrijheid te laten. De heer Henrion heeft het enkel over de facultatieve aanhouding. Tevens wil de heer Henrion de mogelijkheid tot secreetstelling geheel opheffen.

De heer Bourgeois specificeert in een amendement en een subamendement (984/2 en 3 (1983-1984) de bijstand van een raadsman. Om de rechten van de verdediging en de bescherming van de rechten van de betrokkene maximaal te waarborgen kan de verdachte vrij een raadsman kiezen. Indien hij geen keuze gemaakt heeft moet de rechter hem een raadsman ambtshalve doen toevoegen. Die aanwijzing geschiedt door de stafhouder van de Orde van Advocaten.

De heren Henrion, Collignon, Bourgeois en J. Michel dienen nadien opnieuw amendementen in. Deze amendementen hernemen het oorspronkelijk voorstel, mits enige wijzigingen.

Zo wil men aan artikel 1 toevoegen dat de maatregel (van voorlopige hechtenis) niet mag getroffen worden met het oog op onmiddellijke bestrafing.

Over de bijstand van de advocaat wordt bepaald dat zo de verdachte geen keuze (van raadsman) heeft gedaan, hem wordt medegedeeld dat hij de stafhouder van de Orde van Advocaten kan verzoeken hem een raadsman toe te voegen.

"Indien de toegevoegde advocaat niet tijdig opdaagt of indien geen advocaat kan worden toegevoegd, kan de rechter het bevel tot aanhouding verlenen," zo wordt nog gesteld. In elk bevel tot aanhouding moet uitdrukkelijk worden vermeld dat de verdachte en zijn raadsman vooraf zijn gehoord of dat de verdachte vooraf gehoord is maar dat zijn raadsman niet is verschenen of dat hem geen advocaat kon worden toegevoegd.

Tenslotte wil men, wat de secreetstelling betreft, opnieuw de mogelijkheid voorzien het vrije verkeer met andere personen dan de raadsman te verbieden. Zoals in het voorstel - Van den Bossche moet met dien einde de rechter een met redenen omklede beschikking geven en geldt het niet - vernieuwbare verbod ten hoogste voor drie dagen na het eerste verhoor.

In het verslag van de heer Collignon (948/5 (1983-1984) kunnen we lezen dat tijdens de bespreking van het wetsvoorstel van de heer Henrion het wetsvoorstel van de heer Van den Bossche in het voorstel-Henrion werd ingevoegd.

Bij de bespreking van beide voorstellen wordt eerst stilgestaan bij het gedeeltelijk karakter van de voorgestelde hervorming. Omdat een zo diepgaande wijziging volgens de Minister van Justitie niet kan worden gerealiseerd zonder een hervorming van het geheel van de wettelijke bepalingen en zonder dat de weerslag van de voorgestelde hervorming op de genoemde bepalingen onderzocht wordt, had de heer Minister een hervorming liever in een ruimer kader gezien.

Daartoe werd overigens op een ministerieel niveau een werkgroep opgericht om de mogelijkheid tot herziening van de wet betreffende de voorlopige hechtenis te bestuderen. Die werkgroep moest begin 1985 haar besluiten indienen.

Diverse leden van de Kamercommissie waren echter van mening dat beperkte wijzigingen meer kans op slagen bieden dan een alomvattende hervorming.

De hoger geciteerde werkgroep heeft een advies uitgebracht over het wetsvoorstel van de heer Henrion. Daarin wordt gesteld dat dit wetsvoorstel "klaarblijkelijk werd ingegeven door het wetsontwerp dat op 25 april 1984 door de Franse Minister van Justitie Badinter werd ingediend." De werkgroep wijst erop dat vreemde wetsbepalingen niet zonder meer in onze wetgeving kunnen worden overgenomen. In het advies wordt ook kritiek geuit m.b.t. de onduidelijkheid van de voorgestelde procedure. De werkgroep wijst er ook op dat door de aanwezigheid van het openbaar ministerie invloed zal kunnen worden uitgeoefend op de beslissing van de rechter. Aldus zou het voorstel geen goede dienst aan de verdediging bewijzen. Daarenboven rijzen er ook nog organisatorische complicaties (permanenties van advocaten ?) volgens de werkgroep.

In het advies wordt ook geattendeerd op het feit dat het verplichte bevel tot aanhouding is verdwenen evenals de voorafgaande ondervraging van de verdachte. De auteur van het voorstel herhaalt echter dat het zeker niet zijn bedoeling is geweest onze wetgeving af te stemmen op de Franse; het is er hem enkel om te doen misbruiken inzake voorlopige hechtenis tegen te gaan. Overigens worden ook de andere argumenten van de werkgroep door de leden van de Kamercommissie voor de Justitie betwist. "Naar hun mening kan daar geen rekening mee worden gehouden."

Over het doel van het wetsvoorstel is men het eens in de Kamercommissie : -de schromelijke ongelijkheid wegwerken die vanaf het begin van het onderzoek bestaat tussen de partijen die tegenover elkaar staan door het inbouwen van ^{meer} waarborgen voor de eerbiediging van de rechten van de verdediging. In dit verband weze ook herinnerd aan het wetsvoorstel van

de heer Van den Bossche (802/1 en 2 (1983-1984)) dat door de Senaat (als stuk 698/1 (1983-1984)) nog moet worden onderzocht. Dit ontwerp vult het thans aan de orde zijnde ontwerp aan.

- het voorkomen dat de voorlopige hechtenis wordt gebruikt als straf. De Minister van Justitie merkt op dat soms inderdaad misbruik wordt gemaakt van de voorlopige hechtenis, omdat sommige onderzoeksrechters niet voldoende de draagwijdte begrijpen van de voorwaarde dat de voorlopige hechtenis slechts toegelaten is in ernstige en uitzonderlijke omstandigheden, wanneer die maatregel in het belang van de openbare veiligheid is vereist.

Het wederrechtelijk gebruik van die maatregel zal volgens de Minister niet ingeperkt worden door de opmerkingen van de advocaat.

Alleen de rechters die al te snel of volgens vaste gewoonten een beslissing nemen zullen hun rechtspraak wijzigen.

De commissieleden reageren daarop dat het de bedoeling is dat - zo bepaalde misbruiken niet kunnen voorkomen worden - tenminste het aantal misbruiken vermindert.

De materiële problemen waartoe het voorstel kan leiden zijn volgens de leden van de Kamercommissie betwistbaar als het gaat om de waarborg van de persoonlijke vrijheid.

Over de voorgestelde schrapping van de mogelijkheid tot verbod van vrij verkeer uit de heer Minister van Justitie een fundamenteel bezwaar. Volgens de Minister kan dergelijk verbod verantwoord zijn, ook t.o.v. een advocaat met bindingen met het milieu.

Uiteindelijk zal geopteerd worden voor een beperking van het verbod van vrij verkeer, zoals die reeds werd geformuleerd in het wetsvoorstel Van den Bossche (767/1 (1983-1984)) en het amendement op het wetsvoorstel Henrion, dat o.a. door de auteur zelf werd ingediend. (948/4 (1983-1984))

Bij de artikelsgewijze bespreking maakt de heer Minister een aantal precieze opmerkingen. De discussie die daarop volgt zal als resultaat hebben dat het voorstel correcter zal worden geformuleerd.

Daartoe stellen de heren Henrion, Collignon, Bourgeois en J. Michel een amendement voor (zie hoger, stuk 948/4) dat ertoe strekt de drie artikelen van het voorstel te vervangen.

Na bespreking komt in het eerste lid van artikel 1 beter het cumulatief

karakter van de voorwaarden tot uiting.

Buiten vormwijzigingen wordt in het tweede lid van het artikel duidelijk gesteld dat de aanwezigheid van een advocaat verplicht wordt gesteld. In het derde lid wordt een materiële fout in de Franse tekst gecorrigeerd (schrapping van "de plus"). In het vierde lid wordt toegevoegd dat het niet-vatbaar zijn voor hoger beroep van de beslissing van de onderzoeksrechter eveneens geldt voor de beslissing waarbij de onderzoeksrechter weigert gevolg te geven aan de vordering van de procureur des Konings tot aanhouding van een verdachte.

Het aldus gewijzigde artikel 1 wordt eenparig aangenomen door de Commissie.

Artikel 2 wordt in overeenstemming gebracht met het gewijzigde artikel 1 en met artikel 2 van de wet van 20 april 1874. Het aangepast artikel 2 wordt eenparig aangenomen door de commissie.

Artikel 3 behoudt (mits kleine vormcorrecties) de inhoud zoals reeds aangegeven bij de bespreking van stuk 948/4 (amendementen van Henrion, Collignon, Bourgeois en J. Michel)

Het wordt eveneens eenparig aangenomen.

Met stuk 948/6 (1983-1984) stelt de heer Dierickx amendementen voor op de tekst aangenomen door de Commissie. Hij stelt voor de bescherming van de persoonlijke vrijheid te concretiseren door het verplicht in herinnering brengen (door de rechter) van het zwijgrecht.

Tevens wil hij verhinderen dat de onderzoeksgerechten al te lichtvaardig de voorlopige hechtenis toepassen door ze nog maar mogelijk te maken, als het feit waarvan iemand wordt verdacht een gevangenisstraf van 4 jaar of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben. Ook wil hij de secreetstelling volledig afschaffen.

Het wetsvoorstel van de heer Henrion tot wijziging van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis werd door de Kamercommissie voor de Justitie op 19 december 1984 aangenomen. Nadat het op de agenda van de openbare vergaderingen was geplaatst, werd het op verzoek van de Minister van Justitie op 14 maart 1985 naar de Commissie teruggezonden. Dit omwille van twee redenen : het indienen van amendementen in de plenaire zitting en om nog een aantal technische kwesties (voornamelijk i.v.m. het internationaal aanhoudingsbevel) te onderzoeken. De amendementen van de heer Dierckx hebben als gevolg

dat de drempelstrafmaat van 3 maanden correctionele gevangenisstraf wordt gebracht op 1 jaar.

Zowel maatregelen van de Minister van Justitie als voorstellen van de Koninklijke Commissaris voor de hervorming van het Strafwetboek wijzen in de richting van de afschaffing van de korte gevangenisstraf. Het voorstel van het criterium van 4 jaar kan echter niet zonder diepgaand onderzoek worden aangenomen. De commissie verklaart zich akkoord als minimum straf een correctionele gevangenisstraf van 1 jaar te aanvaarden. (zie 948/7 (1983-1984))

In plenaire zitting van 23 mei 1985 wordt gestemd over de aangehouden amendementen van de heer Dierckx. Ze worden verworpen..

Over het gehele wetsvoorstel wordt als volgt gestemd :

149 leden nemen deel

145 antwoorden ja

4 onthouden zich

H. WECKX.

*
* *

I. EXPOSE GENERAL CONCERNANT LES PROJETS ET PROPOSITIONS
RELATIFS A LA DETENTION PREVENTIVE

La Commission de la Justice du Sénat est actuellement saisie de quatre documents d'initiative législative qui ont tous pour objet la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive.

Il s'agit de deux projets (doc. 698/1 (83-84) et 886/1 (84-85)) et de deux propositions (doc. 32/1 (85-86) et 52/1 (85-86)) qui visent à modifier, de manière différente, la loi sur la détention préventive. Le projet de loi 698/1 (83-84) du 24 mai 1984, qui est issu de la proposition de loi 802/1 (83-84) déposée à la Chambre par M. Van den Bossche, vise, dans le souci du respect des droits de la défense, à permettre à celle-ci de prendre connaissance du dossier d'instruction dès la confirmation du mandat d'arrêt dans les cinq jours par la Chambre du conseil, et ce en autorisant l'avocat à en prendre connaissance au greffe pendant une journée. Dans des cas exceptionnels et motivés, le juge d'instruction pourrait soustraire certaines pièces à la consultation.

Un second projet (886/1 (84-85)) nous a également été transmis par la Chambre des Représentants. Il est le fruit de deux propositions de loi : celle de M. Van den Bossche (767/1 (83-84)) modifiant l'article 3 de la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive, ainsi que celle de M. Henrion (948/1 (83-84)) qui remplace l'article 1er de la loi précitée, en complète l'article 2 et en abroge l'article 3.

Lors des discussions portant sur la proposition de loi de M. Henrion, la proposition de M. Van den Bossche fut incorporée dans celle-ci.

Selon le projet final, tel qu'il a été transmis par la Chambre des Représentants, un mandat d'arrêt ne peut être décerné par le juge d'instruction qu'après que celui-ci a interrogé l'inculpé et entendu ses observations ainsi que celles de son avocat.

La mesure de la détention préventive ne peut être prise à des fins de répression immédiate et elle ne peut intervenir que dans des circonstances graves et exceptionnelles et que si elle est réclamée par l'intérêt de la sécurité publique.

L'inculpé est assisté dès le départ par un avocat, qui doit toutefois intervenir avant l'expiration du délai de 24 heures, à défaut de quoi le juge d'instruction peut décerner le mandat d'arrêt.

Le taux de la peine qui permet la détention préventive est fixé à un emprisonnement correctionnel d'un an ou à une peine plus sévère. Selon ce projet, le mandat d'arrêt doit également mentionner que l'inculpé et son avocat ont été

préalablement entendus ou que l'inculpé a été préalablement tendu, mais que son avocat n'est pas intervenu dans le délai de 24 heures.

Le juge ne pourra prononcer l'interdiction de communiquer qu'à l'égard des personnes autres que l'avocat; cette interdiction ne pourra porter que sur une période unique ne dépassant pas trois jours à partir de la première audition et elle ne pourra être prononcée que pour autant que l'instruction l'exige.

La proposition de loi de M. Vaes (32/1 (85-86)) met comme condition à l'application de la détention préventive qu'il s'agisse d'un fait de nature à entraîner un emprisonnement correctionnel de quatre ans ou une peine plus grave.

La Chambre du Conseil a six mois au maximum - à compter de la première confirmation du mandat d'arrêt - pour statuer sur la prévention.

La proposition de M. Moureaux (52/1 (85-86)) vise à compléter la loi de 1874 par trois nouveaux articles. Il propose de rendre obligatoire la présence d'un avocat.

Il propose à cette fin d'imposer au juge d'instruction d'informer le suspect, lors de la première comparution, que celui-ci a le droit de choisir un avocat et, ensuite, à défaut de choix fait par le suspect, de lui en désigner un d'office.

La partie civile a elle aussi le droit de se faire assister d'un conseil dès sa première audition. Toute l'instruction devrait, selon M. Moureaux, être contradictoire : l'inculpé et la partie civile ne pourraient être entendus ou confrontés qu'en présence de leurs conseils ou ceux-ci dûment appelés, et le dossier devrait être mis à leur disposition 24 heures au plus tard avant chaque interrogatoire ou audition, respectivement de l'inculpé et de la partie civile.

Le dossier devrait être déposé au greffe à la disposition des parties et de leurs conseils pendant les 24 heures qui précèdent toute comparution de l'inculpé devant le juge d'instruction.

Afin de départager clairement les notions de "témoin" et d' "inculpé", le juge d'instruction ainsi que les magistrats et les officiers de police judiciaire ne peuvent entendre comme témoins des personnes contre lesquelles il existe des indices graves et concordants de culpabilité !

II. EXPOSE RELATIF AU PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU
20 AVRIL 1874 RELATIVE A LA DETENTION PREVENTIVE (Projet
transmis par la Chambre des Représentants.)

Projet de rapport de M. Hugo Weckx.

Le projet de loi en discussion modifiant la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive (886/1 (84-85)) nous a été transmis par la Chambre des Représentants.

Il est le fruit de deux propositions de loi : celle de M. Van den Bossche (767/1 (83-84)) modifiant l'article 3 de la loi du 20 avril 1874, ainsi que celle de M. Henrion (948/1 (83-84)) qui remplace l'article 1er de la loi susvisée, en complète l'article 2 et en abroge l'article 3.

La proposition de loi de M. Van den Bossche a été incorporée dans la proposition de M. Henrion au cours de la discussion de cette dernière.

Chronologiquement, la proposition de M. Van den Bossche vient en premier lieu. Elle prévoit la suppression de la possibilité d'interdiction de communication entre l'inculpé et son conseil. La mise au secret ne serait possible qu'à l'égard des personnes autres que le conseil et, au surplus, uniquement lorsque les nécessités de l'instruction le commandent. Le juge d'instruction doit prononcer un tel refus de communication en rendant une ordonnance motivée. L'interdiction ne pourra s'étendre au-delà de trois jours à partir de la première audition et ne pourra être renouvelée.

C'est également en étant guidé par des considérations allant dans le sens des droits de la défense que M. Henrion a déposé sa proposition.

Il veut qu'au moment où le juge envisage de délivrer un mandat d'arrêt, l'inculpé soit assisté par un conseil. Avant de décerner un tel mandat, le juge d'instruction est tenu d'entendre les réquisitions du ministère public et les observations de l'inculpé et de son conseil. Elles doivent être mentionnées dans le mandat d'arrêt. L'article premier de la loi relative à la détention préventive fait une distinction entre l'arrestation facultative (pour un fait de nature à entraîner un emprisonnement correctionnel de trois mois ou une peine plus grave) et l'arrestation obligatoire (pour un fait pouvant entraîner la peine des travaux forcés de 15 ans à 20 ans ou une peine plus grave), sauf avis conforme du procureur du Roi de laisser l'inculpé en liberté. M. Henrion ne traite que de l'arrestation facultative et tient à supprimer totalement la possibilité de mise au secret.

M. Bourgeois spécifie dans un amendement et un sous-amendement (948/2 et 3 (83-84)) l'assistance d'un conseil. Afin de garantir de façon optimale les droits de la défense et la protection des droits de l'intéressé, l'inculpé peut

choisir librement un conseil. S'il n'a pas opéré de choix, le juge doit lui faire désigner d'office un conseil par le bâtonnier de l'Ordre des avocats.

MM. Henrion, Collignon, Bourgeois et J. Michel déposent ensuite de nouveaux amendements. Ceux-ci reprennent la proposition initiale, en y apportant quelques modifications.

Ainsi, ils veulent ajouter à l'article 1er que la mesure (de détention préventive) ne peut être prise à des fins de répression immédiate.

En ce qui concerne l'assistance de l'avocat, ils disposent que si l'inculpé n'a pas opéré de choix (de conseil), il lui sera communiqué qu'il peut demander la désignation d'un conseil par le bâtonnier de l'Ordre des avocats.

"Si l'avocat désigné ne se présente pas à temps ou s'il n'a pu être désigné d'avocat, le juge pourra décerner le mandat", ajoutent-ils. Il doit être fait mention, dans tout mandat d'arrêt, que l'inculpé et son conseil ont été préalablement entendus ou que l'inculpé a été préalablement entendu, mais que son conseil ne s'est pas présenté ou qu'il n'a pas pu lui être désigné d'avocat.

Enfin, en ce qui concerne la mise au secret, l'on entend prévoir à nouveau la possibilité d'interdiction de communiquer à l'égard des personnes autres que le conseil. Comme dans la proposition Van den Bossche, le juge rendra, à cette fin, une ordonnance motivée, et l'interdiction non renouvelable ne pourra s'étendre au-delà de trois jours à partir de la première audition.

Dans le rapport de M. Collignon (948/5 (83-85)), nous lisons qu'au cours de la discussion de la proposition de loi de M. Henrion, la proposition de loi de M. Van den Bossche a été incorporée dans celle de M. Henrion.

La discussion des deux propositions a d'abord porté sur le caractère partiel de la réforme proposée. Compte tenu de ce que, selon le Ministre de la Justice, une modification aussi fondamentale ne peut être réalisée sans une réforme de l'ensemble des dispositions et sans que ne soit examinée l'incidence de la réforme proposée sur lesdites dispositions, le Ministre aurait préféré une réforme dans un cadre plus large.

Du reste, un groupe de travail a été constitué au niveau ministériel en vue d'étudier la possibilité de revoir la loi relative à la détention préventive. Ce groupe de travail devait déposer ses conclusions au début de 1985.

Plusieurs membres de la Commission de la Chambre ont cependant estimé que des modifications limitées avaient plus de chances d'aboutir qu'une réforme globale.

Le groupe de travail précité a émis un avis sur la proposition de loi de M. Henrion. Il y est dit que cette proposition est manifestement inspirée du projet de loi déposé le 25 avril 1984 par le ministre français de la justice, M. Badinter. Le groupe de travail souligne qu'il n'est pas possible de reprendre sans plus dans notre droit des dispositions légales étrangères. L'avis critique également l'imprécision de la procédure proposée. Le groupe de travail fait également remarquer que la présence du ministère public pourra influencer la décision du juge. Dans ce sens, la proposition ne rendrait pas un bon service à la défense. En outre, le groupe de travail pense que ce système susciterait des complications sur le plan de l'organisation (permanences d'avocats ?).

L'avis attire aussi l'attention sur le fait que le mandat d'arrêt obligatoire a disparu, de même que l'interrogatoire préalable de l'inculpé. L'auteur de la proposition répète cependant que son intention n'était certes pas d'aligner notre législation sur la législation française; son seul but est de prévenir les abus en matière de détention préventive. Du reste, les autres arguments du groupe de travail sont également critiqués par les membres de la Commission de la Justice de la Chambre. Selon eux, il ne peut en être tenu compte.

Il y a accord en Commission de la Chambre sur l'objectif de la proposition de loi :

- éliminer l'inégalité flagrante qui existe dès le début de l'instruction entre les parties en présence, en prévoyant plus de garanties du respect des droits de la défense. A cet égard, il y a lieu de rappeler la proposition de loi de M. Van den Bossche (802/1 et 2 (83-84)) qui doit encore être examinée par le Sénat (doc. 698/1 (83-84)). Ce projet complète celui qui est actuellement à l'ordre du jour.

- éviter que la détention préventive ne soit utilisée comme sanction.

Le Ministre de la Justice observe qu'effectivement, il est parfois fait un usage abusif de la détention préventive, parce que certains juges d'instruction ne comprennent pas suffisamment la portée de la condition selon laquelle la détention préventive n'est permise que dans des circonstances graves et exceptionnelles, lorsque l'intérêt de la sécurité publique requiert cette mesure.

Selon le Ministre, l'abus de cette mesure ne sera pas freiné par les observations de l'avocat. Seuls les juges qui prennent une décision trop rapidement ou selon des habitudes immuables modifieront leur façon de procéder.

Les commissaires réagissent à cette intervention en déclarant que, si certains abus ne peuvent être évités, l'objectif est à tout le moins d'en réduire le nombre.

Selon les membres de la Commission de la Chambre, les problèmes matériels auxquels la proposition peut aboutir sont contestables dès l'instant où il s'agit de garantir la liberté individuelle.

Le Ministre de la Justice formule une objection fondamentale à l'encontre de la suppression proposée de la possibilité d'interdire toute communication. Selon lui, une telle interdiction peut se justifier, notamment à l'égard d'un avocat qui a des liens avec le milieu.

Finalement, on optera pour une limitation de l'interdiction de communiquer, telle qu'elle était déjà formulée dans la proposition de loi de M. Van den Bossche (767/1 (83-84)) et dans l'amendement à la proposition de loi Henrion, déposé notamment par l'auteur lui-même (948/4 (83-84)).

Au cours de la discussion des articles, le Ministre fait un certain nombre de remarques précises. La discussion qui suivra aura pour résultat de donner à la proposition une formulation plus correcte. A cet effet, MM. Henrion, Collignon, Bourgeois et J. Michel proposent un amendement (voir plus haut, doc. 948/4) qui vise à remplacer les trois articles de la proposition.

Après discussion, il apparaît que le caractère cumulatif des conditions ressort mieux du premier alinéa de l'article 1er.

Abstraction faite des modifications de forme qu'il apporte, le deuxième alinéa de cet article dit clairement que la présence d'un avocat est obligatoire. Le troisième alinéa corrige une erreur matérielle dans le texte français (suppression des mots "de plus"). Il est ajouté, au quatrième alinéa, que, si la décision du juge d'instruction n'est pas susceptible d'appel, il en est de même de la décision par laquelle le juge d'instruction refuse de donner suite à la réquisition du procureur du Roi de délivrer un mandat d'arrêt contre l'inculpé.

L'article 1er ainsi modifié est adopté à l'unanimité par la Commission.

L'article 2 est mis en concordance avec l'article 1er modifié et avec l'article 2 de la loi du 20 avril 1874. L'article 2 adapté est adopté à l'unanimité par la Commission.

L'article 3 ne fait l'objet d'aucune modification quant à son contenu (à part quelques corrections de forme), comme on l'a déjà indiqué à propos de la discussion du document 948/4 (amendements Henrion, Collignon, Bourgeois et J. Michel).

Il est également adopté à l'unanimité.

Par le document 948/6 (83-84), M. Dierickx dépose des amendements au texte adopté par la Commission. Il propose d'assurer la protection de la liberté individuelle en imposant l'obligation (au juge) de rappeler à l'inculpé qu'il a le droit de se taire.

Il veut également éviter que les juridictions d'instruction ne recourent trop inconsidérément à la détention préventive, en ne l'autorisant que lorsque le fait dont une personne est suspectée est de nature à entraîner un emprisonnement de quatre ans ou une peine plus grave. Il entend aussi supprimer complètement la mise au secret.

La proposition de loi de M. Henrion modifiant la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive a été adoptée par la Commission de la Justice de la Chambre le 19 décembre 1984. Après avoir été mise à l'ordre du jour des séances publiques, elle fut renvoyée en Commission le 14 mars 1985 à la demande du Ministre de la Justice. Ce renvoi fut décidé pour les deux raisons suivantes : le dépôt d'amendements en séance plénière et l'examen nécessaire d'une série de questions techniques (principalement en ce qui concerne le mandat d'arrêt international). Les amendements de M. Dierickx portent à 1 an le taux minimal de la peine, qui était de 3 mois d'emprisonnement correctionnel.

Tant des mesures du Ministre de la Justice que des propositions du commissaire royal à la réforme du Code pénal vont dans le sens de la suppression des peines de prison de courte durée. Il n'est toutefois pas possible d'adopter sans examen détaillé la proposition visant à prendre comme critère une période de 4 ans. La Commission se déclare d'accord pour admettre comme peine minimale un emprisonnement correctionnel d'un an (cf. doc. 948/7 (83-84)).

Les amendements réservés de M. Dierickx ont été mis aux voix en séance plénière le 23 mai 1985. Ils ont été rejetés.

Le vote sur l'ensemble de la proposition de loi a donné les résultats suivants :

149 membres ont participé au vote, 145 membres ont voté pour, 4 membres se sont abstenus.
